

תופעת האנדומטריוזיס היא תופעה שכיחה המופיעה בגילאי פוריות האישה . הרירית שמרפדת את חלל הרחם נקראת אנדומטריום. כאשר רקמת האנדומטריום גדלה מחוץ לחלל הרחם המצב נקרא אנדומטריוזיס. האזורים הנפוצים ביותר לגדילה של רקמת אנדומטריום מחוץ לרחם הם איברי הרבייה, קרי בשחלות, ובאגן על פני קרום הצפק סביב לחצוצרות והרחם. נגעים של רקמת אנדומטריום גדלה לעתים על פני איברים נוספים, שנמצאים בקרבה אנטומית לאברי הרבייה כגון: שלפוחית השתן, המעי הגס והרקטום. לעיתים נדירות, ניתן למצוא רקמה מרירית הרחם אפילו במקומות מרוחקים מהאגן, כגון הריאות או המוח. רקמת רירית הרחם או האנדומטריום מגיבה לשינויים ההורמונאליים, שמתרחשים במהלך המחזור החודשי. גם רקמת האנדומטריום, שנמצאת מחוץ לרחם מגיבה לשינויים ההורמונאליים הללו. כאשר הרירית אינה מצויה בחלל הרחם, הרי שהדימום שמתרחש עם הנפילה ברמות ההורמונים במועד הוסת, אינו יכול להתנקז מהגוף. במקרה זה כאשר הרקמה שמצויה מחוץ לחלל הרחם תדמם בעקבות השינויים ההורמונאליים במחזור, עלולה להיגרם דלקת מקומית, שתגרום לכאב ותוביל לעתים להיווצרות רקמה צלקתית, או הידבקות מסביב לנגעי האנדומטריוזיס ובין אברים סמוכים, והתפתחות ציסטות בשחלות (שלפוחיות מלאות בנוזל חום דמוי שוקולד שמקורו בדם שהתפרק). **לא ידוע** למה רק נשים מסוימות מפתחות נגעים של אנדומטריוזיס ומדוע רק חלקן לוקות בתסמינים קשים.

מה הם התסמינים של אנדומטריוזיס?

אנדומטריוזיס עלולה לגרום למגוון נרחב של תסמינים, אך התסמינים האופייניים לפי סדר שכיחותם הם:

- כאבים עזים באגן או בבטן התחתונה מהם האישה סובלת לסרוגין במשך חודשים.
- כאבי גב קשים לפני ובמהלך המחזור החודשי
- עוויתות קשות בבטן בזמן הוסת
- כאבים בזמן קיום יחסי מין, בייחוד בעת חדירה עמוקה
- הפרעות במערכת העיכול כגון: עצירות, כאבים בזמן יציאה, שלשולים המופיעים בעיקר בזמן המחזור החודשי
- דימום מפי הטבעת בעת הווסת
- כאבים או דחיפות במתן שתן, בעיקר בזמן המחזור החודשי
- אי פרוין

החשד כי ייתכן שאישה סובלת מאנדומטריוזיס מתבסס, בד"כ, על אחד או יותר מהתסמינים האופייניים שתוארו למעלה. במרבית המקרים, האבחון יתבצע ע"י רופא נשים. בשלב ראשון, יתבסס החשד כי האישה אכן סובלת מאנדומטריוזיס על מציאת כאב או רגישות באזורים אופייניים בעת הבדיקה הגינקולוגית של האגן .

בשלב שני, הרופא יבצע בדיקת אולטראסאונד ולעתים יזהה ציסטות בעלות מראה אופייני ("עכורי") בשחלות. בשלב האחרון, הרופא ינסה להגיע לאבחנה ודאית של המחלה ע"י דגימה ישירה של הנגעים שחשודים כאנדומטריוזיס ושליחתם למעבדה לבדיקה פתולוגית .

הדרך המעשית היחידה לבצע דגימה זו היא על ידי בדיקה ישירה של החלל הפנימי של הבטן בעזרת ניתוח הקרוי לפרוסקופיה (החדרת סיב אופטי דרך חתך זעיר בטבור לצפייה ישירה באברי הבטן והאגן). לפרוסקופיה הינה פעולה ניתוחית חודרנית שנערכת תחת הרדמה כללית מלאה, ועל כן מבצעים אותה בעיקר במקרים שהאישה סובלת מתסמינים קשים, שפוגעים משמעותית באיכות חייה.

נשים רבות סובלות מהתסמינים של אנדומטריוזיס לאורך שנים והמחלה אף נוטה להחמיר עם השנים. **אין כיום טיפול שמרפא לחלוטין את המחלה, אך ישנם טיפולים תרופתיים וניתוחיים, שמשיגים הקלה משמעותית של התסמינים ואף משפרים את הסיכוי להרות.** הטיפול המיטבי נקבע על פי סוג וחומרת התסמינים, גיל האישה ונכונות האישה לעבור ניתוח.

כאשר התסמין העיקרי הוא כאב, לפני ובמהלך המחזור החודשי, הטיפול העיקרי הדרוש הוא טיפול עם תרופות נוגדות כאבים. טיפול נוסף הינו טיפול ממושך ורציף בגלולות למניעת הריון. גלולות אלו מדכאות את הגירוי ההורמונאלי לרקמת האנדומטריוזיס ומפחיתות את הדימום בנגעים שמחוץ לרחם במהלך המחזור החודשי. טיפול זה, וטיפולים הורמונאליים אחרים שנועדו לדכא את מחזורי הביוץ, מטרתם להקטין את גודל הנגעים ולאפשר החלמה של אזורי הדלקת באזור שמסביבם. טיפול זה ניתן לרוב למשך שישה חודשים. (מתוך האתר של בית החולים "תל-השומר").

אנדומטריוזיס ורפואה סינית

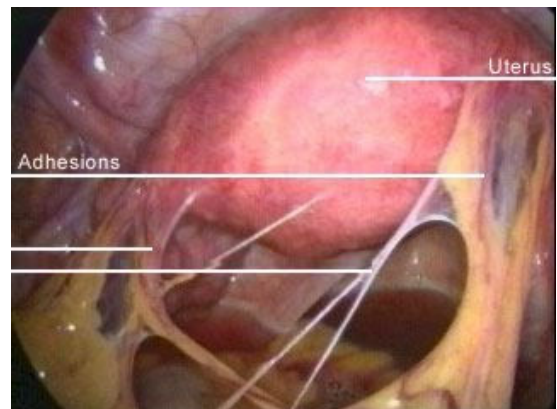
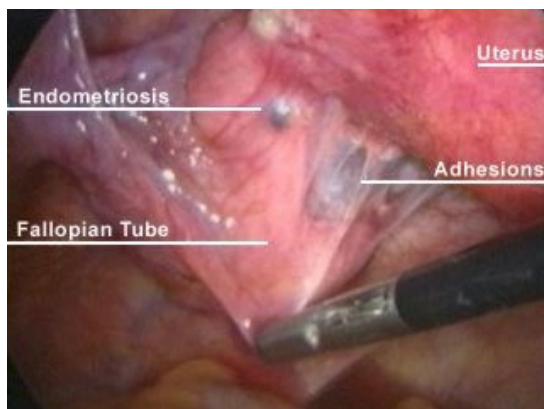
ברפואה הסינית המסורתית (TCM) קבוצות סימפטומים מוגדרות בדפוסים הקושרים בין איברים שונים ותופעות גוף – נפש הקשורות בחוסר איזון של האנרגטיקה של אותו איבר.

הרפואה הסינית מתייחסת לתופעה של אנדומטריוזיס כאל תופעה שתמיד בבסיסה קיים מצב של סטזיס (תקיעות) דם.

סטזיס דם – blood stasis עלול להיווצר כתוצאה מסיבות רגשיות, מחלה כרונית, חשיפה לקור, ניתוחים וזיהומים גניקולוגיים. בדרך כלל סטזיס דם תמיד מהווה את סיבת השורש לתופעה האנדומטריוזיס, אבל בדרך כלל מעורבים גם דפוסים נוספים דוגמת: חולשת טחול, חולשת כליות, סטגציה של הכבד, סטגנציית קור או עודף חום.

האבחנה הסינית מתבססת על הביטויים הקליניים, תזמון הכאב, מיקום הנגעים, אופי וחומרת הכאב, וסימפטומים נוספים מהן סובלת המטופלת.

טיפול ברפואה סינית באנדומטריוזיס הינו ארוך וממושך ותפקידו להקל על הסימנים הקשים שמופיעים לפני ובזמן הוסת, להפחית את כמות הדימום ובהמשך לתמוך בהבאת הריון בשילוב עם הרפואה הקונבנציונלית.

סיפור מקרה (case study)

רקע: ת' הגיע לקליניקה לראשונה בהיותה בת 17, עקב תלונה על כאבי ראש, מאז אנו בקשר ובכל פעם כשת' מרגישה "שמגיע" משהו, היא מחדשת את הקשר כדי לתת מענה לתלונה.
לפני כשנה בהיותה בת 20, החלה להופיעה בקביעות, הפעם עקב תלונה על כאבים קשים בבטן תחתונה בעיקר בצד ימין, הנמצאים כל היום, אך מתחזקים ומשפיעים על תפקודה בעיקר לפני ובזמן וסת.

להלן סקירה גניקולוגית ודרך טיפול במקרה:

גניקולוגיה: גיל מחזור ראשון 13.5, מגיע סדיר מהפעם הראשונה כל 30 יום. (בהיותה בת 16 בשהיה בחו"ל לא קיבלה במשך חודשיים).

כל ווסת נמשכת 4.5 ימים, ימים ראשון שני של וסת מחליפה טמפונים כל 4 שעות(לא לגמרי מלאים). לא שמה לב שיש קרישים.

ערב לפני קבלת המחזור יש התכווצויות בבטן תחתונה וכאבי גב תחתון, אין כאבי ראש לפני.

חצי יום אחרי קבלת המחזור משתחררים גם הכאבים, משתחררת עצירות.

החלה לקחת גלולות (מרסילון) בדצמבר 2002 לא השתנה אופי המחזור.

בשנת 2002 עברה ניתוח אפנדיציט עקב תלונות חוזרות על רגישות רבה וכאבים באזור הבטן צד ימין וכן מיחושים בכל קו החגורה שמתחזקים בזמן וסת. כמו-כן, בזמן הוסת יש כאבים בהטלת שתן וביציאות.

(הניתוח היה עקב התלונה, התבצע בשיטת לפרוסקופיה והוצא האפנדיציט "על הדרך").

בתקופת הצבא, הוסת עם הגלולות היתה כהה יותר ללא קרישים עם כאבים חדים. הצליחה לתפקד רק עם כדורי הרגעה! תזונה לא מסודרת, מעט שעות שינה.

מחודש מרץ 2008, החלו כאבים קשים מאוד בעת הוסת. ברור (גניקולוגי, ידני בלבד, ללא u.s) העלה שיש

אנדומטריוזיס ונתנו גלולות "דיאנה". בקשתי שתדרוש U.S שחלות ובדיקת דם. (עברה עקב כך לרופא

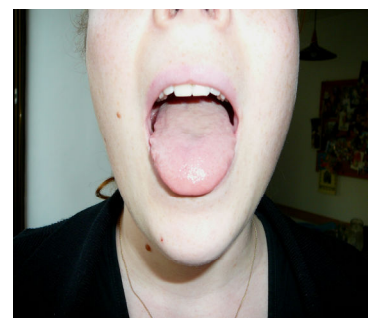
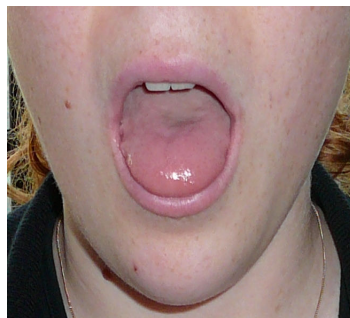
מומחה במרפאה לאנדומטריוזיס במרפאת תה"ש, ד"ר סוריאנו), ממצאי האולטראסאונד הראו סימני

הדבקות בצד שמאל וימין תחתון של הרחם. ד"ר סוריאנו המליץ על לקיחת גלולות פמינט בעלות רמה נמוכה מאוד של הורמונים, כמו כן אמר שהשחלות בפעילות רבה מאוד!

עיכול: יציאות סדירות, בין יציאה אחת לשתיים ביום. בעת הוסת כל אזור האגן כואב וכך גם בעת יציאה

והטלת שתן. רגישות באזור ST30.

לשון: חיוורת-אדומה עם כתם סגול במחמם אמצעי, רטובה, סמני"ש עם חיפוי לבן צהבהב במחמם אמצעי ותחתון, גבעה במחמם עליון.

אבחנה: liver qi stagnation, kidney qi deficiency, spleen qi deficiency, stasis of blood
כתוצאה ממעורבות איברים שונים ומהבעיה, קיימים סימנים גם ל- blood deficiency, heart deficiency
and heat.

תוכנית עבודה

העבודה עם ת' נבנתה במודל ארבעה שבועות בהתאם לשבועות המחזור. הרעיון היה קודם כל להקל בתופעות הכאב ולחזק את הגוף, לשלב את מרידיאני האקסטרה על ידי הפעלה במגנטים וכן שימוש במוקסה זעירה להפעלת נקודות משמעותיות יותר.

יש לציין שביקשתי מת', שלא תקח את הגלולות בתקופת העבודה הראשונה כדי שנוכל גם לסדר את המחזור וגם להיות בטוחים כי ההקלה בכאב נובעת מעבודתינו ולא ממיסוך הגלולות.

שבוע ראשון של עבודה כלל עבודה עמוקה ומחזקת. הטפול היה במנחים פוסטריורי ואנטריורי. נקודות התמקדות: st 36, ub 17,18,20,23, sp 4,6,9.

לגבי הנקודות: **SP-4**, היא נקודת הפתיחה של מרידיאן מיוחד- החודר. היא מחזקת תנועות בטחול ובגוף כולו, ובעלת ויברציה יאנגית, **SP-6** השתמשתי בה במטרה לחזק את מרידיאני יין הרגל וב- **SP-9** השתמשתי במטרה לפתוח סטגנציה ממחמם תחתון. לגבי הקומבינציה במרידיאני ה- **UB** רציתי לחזק דם (ששת הפרחים).

"שיעורי בית" שניתנו לת' היו לגלגל בחלק הייני של הרגל גלגל כדי להוסיף תנועה של דם.

שבוע שני של עבודה כלל חזרה על תבנית הטיפול של השבוע הראשון עם הוספה של רוטציות עדינות ברגליים ועבודה על מרידיאן **liv**, ומגע קל בבטן. ת' נשלחה הביתה עם מגנטים בעוצמה של 400 g, באזור ממוקד בבטן ימין, שהיה בעל רגישות גבוהה מאוד במגע וב- **ST-30** נקראת, **CHI CHONG** פריצת הצי, ונועדה לתת כוח ואנרגיה של פריצה לגוף יחד עם חיזוק צי. (נקודה שמפעילה את החודר יחד עם נקודות ההפעלה שלו וחשובה מאוד בסטאזיס /ואו סטגנציה צי ודם)

שבוע שלישי של עבודה כלל הפעלה במגנטים של מרידיאן **DAI** – החגורה, הוא המרידיאן האופקי היחיד, וככזה הוא מחזיק ומאחד את כל שאר המרידיאנים בגוף (כמו חגורה), הוא מאזן את המרידיאן החודר. נקודות ההפעלה שלו הן גם נקודות המוציאות חום ולחות. בנוסף עבדתי במנח צד ועבודה רבה על מרידיאן ה- **GB**, כולל נקודות **gb34,41,26**. בנוסף עבודת בטן מעט יותר עמוקה עם שמן. ת' נשלחה לעשות "שיעורי בית" – עבודה אישית על הבטן.

שבוע רביעי של עבודה כלל הפעלה במגנטים על מרידיאן **CHONG** החודר, עבודה בתנועה רבה יותר לגוף, כולל רוטציות רבות ועבודת בטן עמוקה.

סכום

ת' קבלה וסת, אזור האגן היה רגיש ביותר, כאבים בעת מתן שתן וביציאה, אך הכאבים היו נסבלים ולא נדרשה לקחת כדורים נוגדי כאב. דימום צמיגי וכהה, כולל קרישים, אך הזרימה לא רבה. **כיום**, אנו סוגרות כמעט שנה של עבודה רצופה, ת' לוקחת גלולות פמינט ואחרי שלוש חפיסות עושה הפסקה. וסת מגיעה באופן סדיר, רגישות בבטן פחתה מאוד, ת' ממשיכה לבצע עיסוי אישי לבטן ותרגילים לאזור האגן. העבודה ממשיכה להתבצע בשינויים קלים במסגרת התבניתית אותה הצגתי. יש לציין, שבמקביל לטיפול ת' החלה בשינוי תזונה (הורדת קמח לבן וסוכר לבן, הוספת ירקות מבושלים, אגנס ואגוזים), אך לא מקבלת תרופה נילוית. **להגדרתה: "יש הרגשה טובה וירידה משמעותית בכאבים".**